UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

His quæ pœnæ causa relinquuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

LEX XXVI.

a ☞ Teſtatoris diſpoſitio diſponentis ſatiſfieri debere omni-
bus deſcriptis in ſchedula, quam dedit guardiano fratrum mi-
norum; valet, ſi apparet, quid ſit illa ſchedula.

1 **Item heredi.** Hanc legem allego ad queſtio-
nem † de eo qui reliquit vt omni-
a bus illis ſatiſfiat, qui ſunt ſcripti in ſchedula,[a] quam dedi guar-
diano fratrum minorum, an valeat? Iac. determinat quod non.
Ego determino contrarium, ſi apparet ꝙ illa ſchedula ſit illa, ꝙ
teſtator guardiano dimiſerit, ex cōparatione literarū, vel alio mo
2 do vt dixi in l. ſi ita ſcripſero. de cōditio. ⁊ demon. ¶ † Itē no. hāc
legem. nam vidi teſtamentum, in quo teſtator ſic dixit. lego Titio
mille, que det illi perſone, quam declaraui ſibi ⁊ heredi meo: dece-
dit teſtator, contentio eſt inter heredem ⁊ legatarium, qꝛ heres di
cit de vno, legatarius dicit de alio, quid iuris? Dico, quod debet
inſpici quod eſt veriſimilius, ratione affectionis teſtatoris: alias
fideicommiſſum eſſet inutile ratione incertitudinis. l. ſi fuerit. in
3 prin. ff. e. ideo remanet penes legatarium. ¶ Vltimo not. † quod
ſi relinquo tibi centū, ⁊ dico: volo ꝙ dentur ei quem dixi tibi, ꝙ in
dubio non videtur factū illud relictū in fraudem, vt hic. ⁊ no. in
l. Lucius. §. fin. ff. de le. i. ⁊ l. non intelligit. circa princ. de iure fiſci.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ In ſchedula. De ſchedula relicta apud fratres San-
cti Franciſci ⁊ vide ad hoc dictum quod habes in l. ait pretor.
§. ſi iudex de re iud.

LEX XXVII.

Cum queritur. (Iſtam legem declara per
Dy. in ca. contra eum. de re-
gulis iur. lib. vi. ⁊) dic vt no. in l. veteribus. ff. de pactis.

LEX XXVIII.

Si quis de pluribus. (Incertitudo per
ſonarum ⁊ rei re-
licte vitiat legatū, hoc dicit. Hoc declara per Dy. in ca. in obſcu-
ris. de reg. iur. lib. vi. ⁊ per ea que dixi in l. quidā relegatus. ff. eo.)

LEX XXIX.

1 ☞ Inquiſitio formata contra Titium poteſtatem Peruſii, pro
cedit, licet vocetur Sempronius.

a **Qui habebat.** [a] An proprium nomen, vel de
monſtrationum inſpicere de-
beamus, ex qualitate notitie diſponentis inſpicitur. hoc
1 dicit. Dixit per hanc l. quod ſi dux ducatus facit inquiſitionem
contra Titium poteſtatem Aſſiſii. cum in veritate vocetur Sem
pronius, quod magis inſpicimus hanc dignitatem, quam no-
men proprium, qꝛ nomen proprium non habetur menti. vt hic, ⁊
ſic magis accipitur demonſtratio, quam nomen proprium. Dixi
in l. demonſtratio. de condict. ⁊ demonſtr. Secundo no. quod hic
eſt vnus de caſibus in quo doctrina que ſumitur ex l. ſi commu-
nis ſeruus ita. de ſtip. ſer. non habet locum, vt hic propter noti-
tiam teſtatoris, ⁊ dixi in d. l. ſi communis ſeruus.

ADDITIO.

a AND. BAR. ¶ Qui habebat. Et vide Bar. in l. demōſtratio. in
princ. de cōdi. ⁊ demōſt. Et vide quod no. in c. ſignificāte. de reſc.
ALEX. Et iſtum tex. no. all. Bar. in l. iiii. in fi. de le. i.

LEX XXX.

1 ☞ Clauſula in fine poſita, quādo referatur ad omnia precedētia.

1 **Plures.** † Clauſula in fine poſita nō refertur ſolum
ad omnia proxima, ſed ad omnia preceden-
tia continuata ſcriptura prolata, hoc dicit. Quero, que eſt ratio
huius legis quod clauſula in final. poſita, ad omnia preceden-
tia refertur? Reſpond. primo propter dictionem repetitiuam
a hoc amplius. leg. Aurelius. §. teſtator. ff. de li. le. Secunda ratio[a]
eſt, qꝛ clauſula vltimo poſita fuit per ſe principaliter poſita vn-
de ad omnia precedentia refertur. l. iii. §. filius. ff. de lib. ⁊ poſth. ⁊
l. talis ſcriptura. ff. de le. i. ⁊ l. i. de lib. prete. Si enim illa clauſula
nō eſſet per ſe principaliter poſita. ſed ad aliā diſpoſitionem qua
lificandam: vt puta. ſi cōditio, vel modus inſeritur legato vltimo
loco appoſito, tunc ad aliud non refertur, niſi ad illud vltimū. l. fi-
b liumfa. ⁊ ibi no.[b] quando dies le. cedit. ¶ Quero quare dixit Iu-
riſconſultus. cōiuncta ſcriptura. Dicit gl. ſecus ſi ex interuallo,
l. lecta. §. dicebam. ff. ſi cer. pe. Vide gl. que incip. nunc re coniun-
git. ibi, ⁊ facit vim. ⁊ dic, hoc non eſt verum, qꝛ non eſt interuallū
in eodem teſtamento non diuertendo ad alios actus. Nam teſta
mentum debet fieri vno contextu. l. heredes. in fi. ff. de teſta. Sed
veritas eſt vt intelligamus coniuncta ſcriptura, id eſt, cōtinuato
ſermone: ſecus ſi in medio plura dixiſſet, qꝛ tunc ad omnia prece-
dentia non refertur, vt no. gl. in ſim. Inſti. de re. di. §. item lapilli.
An autem clauſula in precedentibus legibus appoſita, intelli-
gatur repetita in ſequentibus, dixi in l. pretor. §. erit que differen
tia. vi bono. rapto.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Secunda ratio. Et vide d. l. ſcriptura. c. ſecun-
do requiris. de ap. tamen ſi conditio vel modus inſeritur non re-
fertur niſi ad proximum.

b ALEX. ¶ Et ibi no. Intellige ſaluo eo quod habetur in l. mu-
lieri ⁊ Titio. ⁊ quod ibi Bar. de cond. ⁊ demon. ⁊ hic adde Bal.
in l. i. in fi. C. de le. hered.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Adde Alex. conſi. xlviii. vol. i.

TITVLVS VI.

De iis que pene cauſa relinquuntur.

LEX I.

1 ☞ Relictum nomine pene etiam de iure digeſtorum valet.
2 Diſpoſitiones reprobate que dicantur.
3 Statutum, quod conſanguinei clericorum teneantur pro eis ſi a-
liquid non faciunt, non valet.

1 **Filiofamilias.** Si precedit diſpoſitio il-
licita, ⁊ probroſa, relictū
nomine pene a quocunqꝫ, non valet, hoc dicit. Opp. †
quod relictum nomine pene a quocunqꝫ, valet, vt C.
eodem. l. i. ⁊ Inſti. de lega. §. fin. Sol. gl. hic, ⁊ l. mulcta. de condi. ⁊
demonſtr. ⁊ l. ſi is qui heres. ff. de vulg. ⁊ pup. quod iſte leges ho-
die ſunt correcte. Dy. in d. l. mulcta. hoc reprehendit, qꝛ etiā de
iure antiquo poterat relinqui nomine pene. l. i. §. item ſi ita. ad l.
fal. ⁊ l. ſi penū. quando dies le. ce. ⁊ ff. de pe. le. l. i. Non ob. hec lex q̄
loquitur, quando precedit aliqua temeraria, vel illicita diſpoſi-
2 tio, quod tenet Cyn. C. eo. l. i. Quero. † que ſunt iſte diſpoſitiones
probroſe? Reſpō. quando in diſpoſitione venit aliquid, quod ſit
reprobatum moribus, iure ciuili, vel pretorio. l. i. ⁊ l. filius. de cōd.
inſt. Item puto, quod ſi dicitur in teſtamento, lego filie mee cen-
tum, ⁊ volo quod nō poſſit ſe maritare ſine cōſenſu talis. alias ca
dat a dicto legato: certe iſtud non valet. l. cum tale. §. ſi arbitratu.
i. de condi. ⁊ demon. Idem puto, quando aliquid relinquitur fi-
lio infra legitimam, ⁊ adiicitur quod ſi plus petat: cadat a dicto
legato: certe iſta adiectio non valeret, quia grauamen non poteſt
a poni in legitima. l. quoniam. C. de inof. teſt. ¶ Vltimo no.[a] hanc
3 l. contra ſtatuta † ciuitatum, que dicunt, quod clerici aliquid fa-
ciant, ⁊ ſi non faciunt, eorum conſanguinei teneantur ad tantam
b penam, certe iſta adiectio pene, nō valet,[b] vt hic. ⁊ de iſto graua-
mine quod imponit̄ cōſanguineis, dixi in l. de pupillo. §. ſi quis
ipſi pretori. de ope. noui nuncia. in ix. q.

ADDITIONES.

a AND. BARB. ¶ Vltimo no. Et vide Bal. in l. ſi. C. eo. ad fi. ⁊ vi
de glo. fin. ſecundum Ang. in l. ii. ff. ne quis eum. ⁊ vide gl. fin. in c.
ſciant cuncti. extra de elec. quod percutiens cōſanguineū clerici,
incidit in canonem late ſententie. ſi quis ſuadente. ⁊ vide Ang. in
§. qꝛ vero Leonis. in auth. de non ali.

b ALEX. ¶ Non valet. Imo fortius dico ꝙ tale ſtatutum nō va-
let, qꝛ videtur factum in odium clericorū. c. Petrus Diaconus, ⁊
c. ſignificaſti. de homi. l. heres meus. §. fi. de cond. ⁊ demon. ⁊ hanc
partem tenet Imo. ⁊ idem tenet Bald. ⁊ Ang. per illam l. in l. i. ff.
in ius voc. vt eant. Bal. in l. i. C. de ind. vidui. ⁊ Lap. all. iii. ⁊ gl. no.
in cle. ii. de ſenten. excom. in ver. quomodolibet. ⁊ ſing. no. Bal. in
l. raptores. de epiſc. ⁊ cle. ⁊ in l. i. C. vnde vi. concordat Bal. in l. vt
vim. ff. de iu. ⁊ iure. Et pro hac parte eſt caſus no. in c. ſciant cun-
cti de ele. in vi. alle. per Ang. in d. l. vt vim. Et per hoc dico, ꝙ ſta-
tutum dictans ꝙ coloni clericorum teneantur ad collectas. ⁊ hoc
in odium clericorum, tale ſtatutum eſt contra libertatem eccleſie.
⁊ ita ſing. tenet Bar. in l. hi penes. C. de agric. ⁊ cenſi. lib. xi. ⁊ ſen-
tit in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. de ope. noui nun. ⁊ Bald.
in l. i. C. de epiſco. ⁊ cleric.

LEX II.

1 ☞ Legatum factū filie de mille ſi nuberet, ⁊ ſi monaſteriū ingre-
diatur, ꝙ habeat ducenta, valet: ſed cā reiicitur, ⁊ habebit mille.
2 Cautela vt legari poſſit minor ſumma filie monaſterium ingredie
ti, quam ei que nupſerit.
3 Vſuras non poteſt indicere teſtator in teſtamento heredi, ſi non
ſoluit legatum.
4 Pena adiecta dationi quantitatis vltra legitimum modum vſu
rarum. non valet.

a **Penam.** [a] (Exempla huius legis dic vt in gl.)
1 † Quero pater reliquit filie ſue, ſi nu-
pſerit, mille, ⁊ ſi ingreſſa fuerit monaſteriū, habeat du
centa tātum. non vltra: an iſtud videatur detractū de
illa quātitate maiori. nomine pene, an ſit cauſa? Et videt̄ ꝙ ſit cā,
qꝛ ex cauſa videtur dixiſſe, qꝛ ſi monaſterium ingrederetur, pote-
rit ingredi cum minori pecunia. quam ſi nuberet: ſed certe ſiue ſit
b cauſa, ſiue pena, legatū valet: ſed iſta pena. ſiue cauſa reiicitur,[b] vt
in auth. de ſan. epiſc. §. ſed ⁊ hoc preſenti. Ratio eſt, qꝛ talis cauſa
impediret vitam contemplatiuam, nam timore ducta, ne perderet
c illud legatū, citius nuberet, quā monaſteriū ingrederet̄[c] † quod

lex reſpuit. Quis ergo erit mod⁹, vt teſtatoꝛ poſſit grauare? Reſ. ꝙ debet dicere ſic, relinquo filie mee centū, ⁊ ei qui eam duxerit in vxoꝛē relinquo quinquaginta: hoc modo valet iſtud relictum, ⁊ monaſteriū non poſſet capere, q2 non eſt relictū vxoꝛi, ſed ei qui ducet eam in vxoꝛē. hoc pꝛobaꝛ in l. Titio. §. j. de cond. ⁊ demon. Conſulo tū, ꝙ addat vnū, ſcilicet id ꝙ marito relinquiꝛ, debeat eſſe in augmentū dotis ipſius filie, alias ipſe ſibi haberet. ¶ Que-
3 ro, † an teſtatoꝛ* poſſit inducere vſuras in teſtamento, vt ſi heres
* meus nō ſoluit intra menſem, volo ꝙ ſoluat tantū nomine vſurarū? Reſpō. nō: ſicut enim de iure ciuili vſure ſunt pꝛohibite vltra certam quantitatem, ita hodie de iure canonico ſunt pꝛohibite
4 in totum: pꝛo hoc eſt tex. in l. iij. §. fi. de annu. leg. Ex hoc † concludo aliud, quando pena adijcitur dationi quantititatis vltra legitimum modum vſurarum de iure ciuili, non valet, l. Julianus. §. idem Papinianus. de actio. empt. ⁊ l. cum allegas. de vſufru. coniuncta l. iij. in fin. de annu. leg.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Penam. Et de hoc vide Bal. in l. j. C. eo. Et vide tu in ſimili eundem Bar. in conſi. j. incip. Parmenſis. col. j. circa finem.

b ALEX. ¶ Cauſa reijcitur. Bal. tenuit contra in auth. niſi rogati. ad Tre. ⁊ Sal. idē ibi: ⁊ vide ad hanc q. no. cōſilia que habes in li. magno cōſilioꝛum, ⁊ Bal. in l. Deo nobis. de epiſ. ⁊ cle. limita multum no. hunc tex. pꝛocedere quando dictum fuit, ſi non ingrederetur monaſterium ſimpliciter, ſed ſecus ſi dicatur ſi non ingrediatur monaſterium fratrum minoꝛum. vel ſimile, cum alia eſſent adhuc monaſteria, ſecundum Bal. ⁊ Jmol. no. per illum tex. in l. hoc modo. j. de condit. ⁊ demonſtra.

c ALEX. ¶ Monaſteriū ingredereꝛ. Vide Bal. in l. j. C. e. ⁊ in l. cū allegas. C. de vſu. Ad materiā huius l. penā, adde ꝙ Pau. de ca. in auth. niſi rogati. C. ad Tre. dicit ſe cōſuluiſſe vna cū multis alijs ⁊ poſtea dicta queſtio fuit diſputata Bononie. ſi teſtatoꝛ reliquerit filie ſue mille ſi matrimoniū cōtraxerit, ſi vero ingrediatur monaſteriū reliquit ſibi ducēta, ⁊ nō vltra, ipſa vero religionē ingreſſa eſt. ꝙ petet mille ac ſi matrimoniū ꝯtraxiſſet, per iſtā l. ⁊ certe ſi nō reliquiſſet ſpecialiter ducēta, ſi monaſteriū intrauerit, ſed ſolū mille bene poſſet petere mille per l. iſtā q2 tūc non cōſtaret de expreſſa intentione teſtatoꝛis in contrariū, vnde l. interpꝛetaꝛ eā fuiſſe talē, ſi nupſerit, ſ. in ſeculo, vel religionē ingrediēdo, q2 diciꝛ matrimoniū ſpirituale: ſed hic apparet de ꝯria intētione, q2 inquantū reliquit mille ſi nupſerit, ſen ſit duntaxat de matrimonio carnali, nō de ſpūali, poſtq̄ in caſu quo religionē ingrediaꝛ ſpecialiter pꝛouidit de ducētis. q2 generalis diſpoſitio nō referꝛ ad ſpecificata. vt in l. doli clauſula, de verbo. obl. vnde nō debet habere niſi ducēta. Jta determinat Bald. poſt Jacob. de Bel. in l. Deo nobis. de epi. ⁊ cle. ⁊ in d. auth. niſi rogati, licet ex verbis Bar. hic colligaꝛ ꝯriū dum dixit ꝙ ratio eſt, ne alias impediaꝛ vita cōtēplatiua. Sed iſta eſt veritas, ⁊ cōfoꝛmis intētioni teſtātis. Jtē alle. Bal. in ꝯriū in l. fi. C. de pac. ⁊ cū Bar. trāſit Mat. de Math. in ſu s ſin. in ſing. liij. Tu adde ꝙ opi. Bar. fuit ſecutus Jo. An. in ad d. Spe. in rub. de ſta. mo. in ver. fuit q̄ſtio diſputata, ⁊ cū ſequiꝛ Ant. de Bu. in c. in pꝛeſentia. de pba. ⁊ habeꝛ per Ro. in l. ſtipulatio hoc modo. de ver. ob. q tenet opi. Bar. p Alb. in ij. parte ſtatutoꝛū. q. ciiij. cū ſeq. ⁊ ita fuit iudicatū Bon. ⁊ cōſuluit Jo. de Ana. p iſta parte, ⁊ etiā alij doc. p quib. facit l. Titie ſi nō nupſerit. de cōd. ⁊ demō. ad q̄ nō bene reſpōdet Bul. i l. j. C. de his q̄ pen. nom. per Jno. in l. Lucius. de here. inſtit. ⁊ vide omnino que dixi poſt Jmo. in l. quoties. ſub conditione de condi. ⁊ demōſtra.

* CLAV. DE SEISS. ¶ An teſtatoꝛ. Jſtud pꝛocedit etiam ſi teſtatoꝛ legaret ſimpliciter pꝛo intereſſe. vel pꝛo alimentis, donec ſoꝛs ſolueretur, per Alex. qui plura ponit conſi. xxvij. vol. iiij. ⁊ in l. diuoꝛtio. in pꝛin. ſ. ſol. mat.

TITVLVS VII.

De regula Catoniana.

LEX I.

1 ☞ Regula Catoniana pꝛopter quid fuit inducta.
2 Regula Catoniana eſt regula iuris intranſitiue, non tranſitiue.
4 Regula Catoniana habet locū in legatis cōditionalib⁹ cōditione tacita. Jtē qn̄ habeat locū in legatis, vel relictis in diē certū. 5.
6 Regula Catoniana habet locum quando certum eſt quod dies moꝛtis, ⁊ aditionis ſit vnus ⁊ idem.
7 Regula Catoniana an habeat locum in legatis, quoꝛum dies cederet a tempoꝛe moꝛtis. 8.
Regula Catoniana an habeat locum in vſurario legante.
9 Legatum ſi deficit ratione rei legate, an in eo habeat locum regula Catoniana.
10 Regula Catoniana habet locum quando legatum deficit miſta conſideratione rei ⁊ perſone legatarij, quando teſtatoꝛ contra tale impedimentum potuit pꝛouidere. 11.
12 Legatum a pꝛincipio inualidum non confirmatur, niſi defectu[s] purgetur per vltimam voluntatem teſtatoꝛis.
13 Legatum quando deficit miſta conſideratione legatarij, ⁊ eius a quo relinquitur, regula Catoniana habet locum.
14 Legatum quando deficit ex perſona legatarij, non habet locum regula Catoniana.
15 An habeat locum in hereditate.
16 An habeat locum in donatione cauſa moꝛtis.
17 Regula Catoniana quare in legatis conditionalibus non habeat locum.
18 Regula Catoniana habet locum, quando teſtamentum deficit ratione ſolennitatis.

a CATONIANA. [a] Legata pura, que teſtamenti tempoꝛe nō valerēt, ſi teſtatoꝛ tūc [deceſſiſſet], deret, nō confirmāꝛ impedimēto ceſſante: ſecus in lega[tis] cōditionalib. vel in diem incertā. hoc dicit. Pꝛimo ponit re[gulam] Catonianam: ſecundo eam declarat. ſecūda ibi, que diffinitio tex. ibi, non valere, dic etiā ſi cauſa impedimēti inueniaꝛ ... Dy. dicit hic, ꝙ regula Catoniana diffiniꝛ. ⁊ j. diciꝛ q̄ diff... ⁊c. Contra, imo non eſt diffinitio, q2 diffinitio debet pon[ere ſub]ſtantiā alicuius rei. l. omnis diffinitio, de reg. iu. Sol. Dy ... niꝛ diffinitio impꝛopꝛie. Breuiꝛ dic, ꝙ nō eſt diffinitio ... Op. ꝙ iſta regula ſit ſuperflua p l. ꝙ in initio. j. de reg. ...
1 ges † ꝯrie loquunꝛ in his que ſtatim debēt valere, ⁊ nu[llam ſuſpen]ſionē habēt, vt cōtractus, ⁊ alij actus inter viuos: ſed ... bēt aliquā ſuſpēſionē, cōfirmanꝛ em̄ moꝛte (l. iij. in fin. ... l. j. C. de ſac. ſan. eccl. ideo videbaꝛ, ꝙ deberet inſpici tēpo[ris moꝛ]tis, ⁊ nō teſtamēti, ⁊ pꝛopter hoc fuit inducta regula Caton[iana]. Op. hic diciꝛ in ver. itē ſi tibi. ꝙ ſi eſt fundus legatus tibi ... no, ſi poſtea alienas, valet legatū. Cōtra, Inſti. de leg. §. ſi rem ... Huius timoꝛe hec lex legiꝛ duob. modis. Vno modo ſecundum Roge. vt illa verba, ſi alienaueris. leganꝛ cū ſequētib. ⁊ ſunt [ver]ba legis, ad cōtrarium reſpōdet. ꝙ ibi alienauerat moꝛtuo teſta]toꝛe, hic eo viuo. Sʒ ſo. videꝛ ꝯ l. cetera. §. j. ſ. de leg. j. quare ... git alio modo, ꝙ illa verba. ſi eū viuo teſtatoꝛe, ⁊c. legātur cū [pꝛe]cedētibus, ⁊ ſic ſint verba teſtatoꝛis, nō legis. ¶ Item o ad ... l. ſed ⁊ ſi ſic, op. ꝙ ſi poſt moꝛtē nubit, habeat legatū. l. ſi ita lega[tum] tū eſſet de condi. ⁊ demō. Sol. Intellige, ꝙ teſtatoꝛ dixit hic, ... pta erit. ſcilicet me viuo. Ex omnib. his habes expoſita ... gule, q̄ dicūt, ꝙ ſi teſtamēti facti tēpoꝛe teſtatoꝛ deceſſiſſet, inutile fieret legatū, q2 intelliguntur de his que ſic relinquuntur, vt ... inutilia eſſent ſi teſtatoꝛ deceſſiſſet: alias ſecus, vt in legatis condi]tionalibus, ⁊ in diē incertū. ¶ † His premiſſis veniamus ad queſtiones. Pꝛimo quero, an regula Cato. ſit regula iuris? Dic Dy. de reg. iur. li. vj. ſuper rubrica. ꝙ ſic, q2 ius de nouo ... te iſtā. l. nō erat inductum. Non ob. l. j. de reg. iu. ... non facit ius: q2 verū eſt, qn̄ regula fit ſuper eo ... tutū: alias ſecus vt hic. Jo. Andr. tenet cōtrariū ... Catoniana non ſit reg. iuris. per illā rationē, q2 fa... Contra Joannē Andream eſt tex. expꝛeſſus in lege, ... ſeruo. j. quando di. le. ce. qui appellat regulā Catonianā regulam iuris. Poſſumus dicere, quod quilibet bene dixit. Si enim appellas regulam iuris tranſitiue, hoc eſt, regulam factam de eo quod eſt ius tunc verū dicit Jo. And. Alio modo poteſt intelligi regula iuris intranſitiue, hoc eſt, regula que, eſt ius, ⁊ tunc verum dicit Dyn. Et hoc modo debet intelligi l. cum legato ſeruo. Simile de genitiuo, qui ponitur tranſitiue ⁊ intranſitiue. l. j. C. de con-
3 dict. ob cauſ. ⁊ l. j. C. de condi. indebi. ¶ † Quero, a quo fuit inducta hec regula? Reſpon. a Catone, ſicut Publiciana, a Publi-
4 cio, ⁊ Falcidia a Falcidio. l. j. ſ. ad le. Fal. ¶ † Quero in quibus legatis habeat locum hec regula? Gl. magna tota facta eſt ſuper hoc. Jdeo quero pꝛimo, an habeat locum in legatis conditionalibus? Et videtur quod non, vt hic. Jn contrarium videtur ſ. de op. leg. l. ſi optio. ij. reſpon. Sol. Aut conditio eſt expꝛeſſa, ⁊ nō habet locum regula, vt hic: aut tacita, ⁊ tunc habet locum le[x] contraria. Ratio eſt, q2 conditio tacita non ſuſpendit legati ceſſionem. l. conditione extrinſecus. de cond. ⁊ demonſtr. ſed ſi pone[re]s quod eſſet talis conditio tacita, que legati ceſſionem impediret, vt pꝛobatur in l. ſi legatum pure. ſ. de adi. le. eſſet idem quod in expꝛeſſa conditione, per eandem rationem. Contra hoc obſtat ... titer l. pen. j. eodem ſed ibi dicam. ⁊ quod ibi dixi de conditione
b idem dico de die incerta, quod idem eſt. [b] l. dies incertus. de con. ⁊
c ⁊ demonſt. ¶ Quero, vtrum regula † Catoniana habeat locum in legatis puris, vel relictis in diem certum? Reſpon. ſiquidem ſunt talia legata, quoꝛum dies cedit ab adita hereditate, nō a tempoꝛe moꝛtis, regula Catoniana non habet locum, vt j. eodem. ... iij. ⁊ l. cum legato. j. quando dies le. ce. ⁊ ſ. de le. j. l. quod in rerum ... §. j. ⁊ l. ſi optio. in pꝛincip. ſ. de optio. le. Que autem ſint illa legata, quoꝛum dies cedit ab adita hereditate, no. in l. vnica. §. in no-
c uiſſimo. C. de cadu. tol. ¶ Juxta hoc † quero, quid ſi eſt certi...

dies mortis ⁊ aditionis ſit vnus ⁊ idem,vt puta,qꝛ inſtitutus ſit
heres neceſſarius? Reſpon.regula Catoniana tunc habet locũ,
vt eſt caſus in l.ſi optio.iij.reſponſ.ſ.de optio.lega. Ratio appa-
ret,quia tunc eſt datum ſic, vt ſtatim valeat, ſi ſtatim decederet.
7 ¶†Quero,vtrũ habeat locũ in legatis,quorũ dies cederet a tẽ-
pore mortis? Tex.videtur hic quod ſic.contrariũ videtur per l.
ſi deportati.in prin.ſ.de le.ij.⁊ l.interuenit.ĩ.de leg.preſtan. ⁊ l.ſi
cognatis.ſ.de reb.du.⁊ ĩ.de iure fiſci.l.iij.§.quãdo autẽ.Pro ſol.
huius contrarij,gl.facit tres caſus,vt in ea habetis.Dy.facit ſex
caſus.Primo,quando legatum deficit ratione perſone legantis,
tunc habet locum regula,vt in l.j.§.j.ſ.de le.iij.Secundo,quãdo
deficit ratione rei legate,vt in re ſacra,vel tigno edib.iniuncto,⁊
tũc habet locũ regula.l.cetera.§.j.ſ.de le.j.Tertio,qñ deficit,mi-
ſta conſideratione rei,⁊ perſone legatarij,vt ſi lego tibi rem tuã,
⁊ tunc habet locum regula.l.cetera.verſi.quemadmodum . ⁊ In-
ſtit.de lega.§.ſed ſi rem legatarij.Ideo dixi,miſta conſideratione,
qꝛ res per ſe erat legabilis,⁊ legatarius erat capax ſimpliciter lo
quendo,ſed res illa ſibi legari non poteſt. ¶Quarto , qñ legatũ
deficit,miſta conſideratione legantis ⁊ legatarij,vt qꝛ teſtatoꝛ le-
gat ſeruo ſuo proprio,⁊ tunc habet locũ regula.l.ſeruis. C.de le.
¶Quinto,quando legatum eſt inutile,miſta conſideratione le-
gatarij,⁊ eius a quo relinquitur,vt quando legatur ſeruo here-
dis ab herede,⁊ tunc habet locum regula,vt Inſtit.de le.§.an ſer
uo.¶Sexto quando legatum eſt inutile ratione perſone legata-
rij,qꝛ non eſt capax , tunc iſta regula non habet locum: ⁊ ſic lo-
quuntur iura in contrarium allegata . Et hec ſunt verba Dyn.
8 ¶Examinemus quodlibet membrum per ſe. Primum eſt†quã
do legatum eſt inutile ratione perſone legantis , tunc habet lo-
cum regula.Iſtud non eſt verum ſimpliciter,ſed eſt verum in eo
qui erat inteſtabilis ſimpliciter loquendo: ſecus in eo qui po-
terat ſe habilitare ad teſtamentum vt in vſurario publico.
Nam vſurarius publicus poteſt ſe habilitare ad teſtamentum,
preſtando cautionem de reddendis vſuris, ⁊ ideo legatum factũ
per eum ab initio inutile,confirmaretur preſtita cautione, vt no.
Io.in cap.quanquam.de vſur.lib.vj.licet ipſe poſtea timens,no-
tet contrarium in cap.j.extra de ſepul.in cle.tamen quod primo
notatur eſt verius,vt plene dixi in l.filio preterito.de iniuſto teſt.
ſecundum Nicol.de Ma.ſed forte regula Catoniana in vſurario
alia ratione non haberet locum,qꝛ cap.quanquam,eſt noua lex,
⁊ regula Catoniana ad nouas leges non pertinet,vt ĩ.eodẽ.l.fin.
Debemus ergo ponere aliud exemplũ.De iure ciuili quis nõ po
teſt ſibi facere duos ſeruos neceſſarios heredes,ſi non eſt ſoluen
do:certe iſte non eſt inteſtabilis ſimpliciter,qꝛ ſatisfaciendo cre-
ditoribus efficitur teſtabilis: ⁊ ideo huius teſtamentum poteſt
cõfirmari.l.qui ſoluẽdo nõ erat.de here.inſti.Et iſte eſt verus in-
9 tellectus huius l.¶Venio†ad ſecundũ membrũ , ꝙ eſt, quando
legatum deficit ratione rei,tunc habet locum regula Catoniana.
Op.de l.ſeruum filij.in princip.ſ.de leg.j.vbi ceſſante cauſa impe
dimenti legatum reconualeſcit.Soluit gl.quod ibi ab initio lega
tum valebat propter ius,quod habebat pater,ſi filius deceſſiſſet.
Iſtud non eſt verũ,qꝛ iſtud ius quod pater habet,vt poſſit ſuc-
cedere,nullo modo attenditur.l.poſt emancipationem.§.j.de lib.
l.Eſt ergo dicendũ,quod ibi ceſſauit cauſa impedimenti, ex cau
ſa que retrotrahitur:vnde fingitur ab initio nõ fuiſſe.Idem pro-
batur in l.ſeruus ab hoſtibus. ⁊ l.non quocunqꝫ.§.ſi ex bonis ſ.
de le.j.Item cõtra dictũ Dy.⁊ gl.opp.de l.eſt receptum. in fin.ſ.
com.predi.Sol.Ibi valuit legatum ab initio,quantum ad perſo
nalem obligationem,non quantum ad conſtituendum ius in re,
10 vt not.in l.per fundum.de ſer.ruſti.predi. ¶Venio † ad tertium
membrum,quando legatum deficit,miſta cõſideratione rei,⁊ per
ſone legatarij.Et iſto caſu dico,quod habet locum regula. l.cete
ra.§.j.ſ.de legatis.j.Hoc videtur contra l.debitoꝛ.§.finali ſ.de le
c gatis.ij.Sol.[c] quod ibi deficiebat ratione legatarij,non rei,qꝛ le
gabatur ſeruo res domini:ideo iſtud membrum debet ſic intelli-
gi.Illud quod dicitur,ꝙ regula Catoniana habet locum in ter-
tio membro,eſt verum,qñ teſtatoꝛ contra tale impedimentũ po-
tuit prouidere:vt puta,legando eſtimationem rei , vel aliam rem
equalem:ſed in caſu dicti §.ſeruo non potuit prouidere:quoniã ſi
ſic legaſſet,fuiſſet domino queſitum , ⁊ ipſe volebat ſeruo queri.
11 Rationem huius diſtinctionis,videbitis. ¶Venio†ad quartũ
membrum,quãdo legatum deficit,miſta conſideratione legãtis,
d ⁊ legatarij,habet locum regula.Pro declaratione [d] pone, quod
teſtatoꝛ legat filio ſuo ſpurio tẽpore teſtamenti nõ valet, ſi tẽpo-
re mortis reperitur capax,qꝛ legitimatus,valebit ne legatũ? Se
cundum Dy.nõ,qꝛ deficiebat legatum,miſta conſideratione le-
gantis ⁊ legatarij.Hoc autẽ videtur cõtra tex.in l.iij.§.qñ autẽ.
de iure fiſc.⁊ ideo intelligas illud mẽbrum ſic,ſi quidẽ teſtatoꝛ po
tuit prouidere contra tale impedimentum , vt manu mittendo
ſeruum,tunc habet locum regula,qꝛ eſt quid ſibi imputetur : ſed
ſi non potuit prouidere,qꝛ nõ eſt in ſua poteſtate legitimare,tũc

non habet locum regula.Hec diſtinctio probatur per tex.in l.q
ratio.de condi.inſti.Contra iſtud membrũ Dy.videtur caſus in
l.ſi minoꝛ.ſ.de le.j.vbi minoꝛ non poterat prouidere dando liber
tatem,⁊ tamen ibi habet locum regula.Sol.ſecundum intellectũ
gl.ibi poſitum,non obſtat:ſed ſecundũ intellectum Dyn.obſtat:
ſed poſſumus dicere ſuſtinendo ipſum,ꝙ illud eſt verum,quando
teſtatoꝛ non poteſt prouidere propter intellectus imbecillitatẽ:
tunc enim eadem ratione infringitur legatum,qua libertas: ſecꝰ
ſi alia ratione. Item ꝯ predicta facit l.conficiuntur.§.ſi ei ſeruo.
12 ſ.de iur.cod.Sol.ille §.notabilis† determinat hoc membrũ ⁊ a-
lia huius regule:ſed qꝛ legatũ ab initio inualidũ non confirmatᷣ,
intellige,niſi defectus purgetᷣ per vltimam voluntatem teſtato-
13 ris,vt ibi,⁊ ratio no.ibi in gl.¶Venio † ad quintum membrum,
quando legatum deficit , miſta conſideratione legatarij , ⁊ eius a
quo relinquitᷣ,habet locũ regula.Dicit Dy.puto ꝙ verum dicit
e in hoc,per rationẽ predictam,qꝛ teſtatoꝛ potuit prouidere[e] circa
iſtud impedimentum,dãdo libertatem ſeruo heredis, quod põt:
ſed ſi eſſet caſus,in quo teſtatoꝛ non poſſet prouidere,tũc eſſet idẽ
14 quod ſ.¶†Venio ad ſextum membrũ,quãdo legatum deficit ex
perſona legatarij,nõ habet locum regula . Et eſt ratio , qꝛ teſta-
toꝛ circa illud impedimentũ prouidere non poterat.Ita loquun
tur omnes leges allegate in gl.excepta l.ſi cognatis , que non fa-
15 cit ad regulam,vt ibi dixi.¶Quero,†an regula habeat locũ in
hereditate? Dic vt dicã ĩ.e.l.iij.⁊ ibi dicã etiã , an habeat locũ in
16 fideicõmiſſis vniuerſalibus. ¶Itẽ quero, † an habeat locum in
donatione cauſa mortis? Dic vt in l.in mortis. ĩ.de donatio.cau.
17 mor.¶†Quero,que eſt ratio ꝙ in legatis conditionalibus non
habet locum regula Catoniana? Dy.dicit in c.nõ firmatur.de re.
f iur.lib.vj.ꝙ interim nullũ eſt legatũ.Dic ꝙ ratio eſt,qꝛ legataᷣ
conditionalia teſtatoꝛ non ſic dedit,vt ſtatim valerent,ſi morere
tur:ſecus in legatis puris,⁊ ſic eſt ratio , qꝛ teſtatoꝛ hoc voluit.
Iſtam rationem ponit gl.in l.in tempus.in prin.⁊ l. poteſt quis.
de here.inſti.Iſta ergo verba que dicunt,ꝙ ſi teſtatoꝛ tunc dece-
deret,inutile foret,intelligũtur de eo ꝙ eſt ſic datum , vt tũc inu-
tile eſſet,vt hic dicitur in tex.l.j.Et ideo ſtatutũ,quod dicit, ſi qs
nõ ſolueret penſionẽ intra menſe,⁊c.debet intelligi qñ eſt facta
18 locatio,vt intra mẽſem ſoluat.¶Vltimo † eſſet querendũ, quid
ſi teſtamentũ ratione ſolennitatis deficit,an habeat locum regu.
Catoniana? Dico ꝙ ſic,qꝛ nullo modo poteſt cõfirmari vt ex tũc
cum ſolennitas debeat adhiberi vno contextu. l.heredes palã.in
fi.de teſta.Simile dicit gl.quando legatũ deficit ratione perſone
legantis,qꝛ poteſt confirmari non vt ex tunc,ſed ex noua volũta-
te:ſecus ſi legatũ eſſet inutile ratione alicuius dubietatis,vel ob-
ſcuritatis,qꝛ poſſet confirmari vt ex tũc,vt d.l.heredes.§. ſed ⁊ ſi
19 notam.¶Vltimo gl.querit que eſt ratio,quando†legatũ deficit,
miſta conſideratione legãtis,⁊ legatarij,ꝙ inſpicimus id ꝙ nocet,
non id ꝙ prodeſt:⁊ non bene reſpondet.Tu dic ꝙ eſt ratio , qꝛ te-
ſtatoꝛ potuit prouidere circa tale impedimentũ,vt ſ.dixi.Mate-
riam vero,quando concurrunt due cauſe quarũ vna prodeſt,alia
noceat,quam debeamus inſpicere,dixi in l.ſi vir.ĩ.pro dona.⁊ l.ſi
quis in graui.§.fi.ſ.ad Syllan.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Catoniana.Vide q̃ no.Bal.Ang.⁊ Imo.in l.ſi filiuſ-
familias.ſ.de teſta.⁊ dicit Bal.in l.j.C.de ſacroſan.eccl.in repe.ꝙ
iſta regula non habet locũ iure Canonico, videlicet in filiofamil.
qui fecit teſtamentum ad pias cauſas,ſine conſenſu patris an pa
tre premoriente conualidetur.Et de materia habetur per Bal.⁊
doc.in l.ſeruis.C.de leg.⁊ l.eam quam.C.de fideicom.

b ALEX. ¶Quod idẽ eſt.Tenet hic Bart.ꝙ regula Catoniana
hꝫ locum in relictis ſub conditione,ſi cõditio illa eſt tacita,nõ ex
preſſa,⁊ idẽ tenet gl.⁊ Bar.in l.ſi optio.ſ.de optio.leg.⁊ in l.ſi do
mino Stichus poſt Dy.de leg.j.licet gl.ibi ſentiat contrariũ.Sꝫ
ꝙ non habeat locum,videtur expreſſe gl.in l.cum filiofamilias in
ver.ex perſona ipſoꝛum.in fi.de legat.j.⁊ ita etiam ibi videtur te-
nere Barto.⁊ Imo.⁊ idem videtᷣ tenere Imo.in d.l.ſi domino Sti
chus.per illum text.ſed quod conditio tacita ſuſpendens legatũ
quo ad tranſmiſſionem faciat ceſſare regulam Catonianam,pro-
batur in l.qui filiabus.§.fi.cũ l.ſeq.de leg.j.ſꝫ vbi vni ex heredibꝰ
legatũ eſt factum, quo caſu legatum a principio, quantũ eſt pro
ea parte,pro qua legatarius eſt heres , non tenet,in l.legatũ.§.j.
de leg.j.tamen ſi repudiet hereditatem,legatũ non confirmatᷣ nõ
obſtante regula Cato.Ratio eſt,qꝛ tale legatũ intelligitur factũ
ſub tacita conditione,ſi legatũ repudiauit,que tacita cõditio im-
pedit tranſmiſſionem,vt probatur in l.miles.§.j.de leg.ij.⁊ ibi per
Bar.⁊ no.per gl.⁊ doc.in l.filio quem pater.de leg.j.⁊ vide Imol.
in d.l.qui filiabus.§.fi.in ij.no.⁊ etiam hoc ponit Bal.

c ALEX.¶Sol.Iſta ſol.non eſt tuta ad illum tex.ideo dic de hoc
vt ibi late per Imol.

d AND.BAR.¶Pro declaratione.Et vide late Bal.in l.certũ

C.vnde legit.
e ALEX.¶Potuit prouidere.Et cũ deciſione Bar.tranſi:Pau.
de Caſt.in l.cetera,in prin.de le.j.⁊ Bal.tenet cõtrarium in l.eam
quã.de fideicõ.⁊ Bal.in l.iiij.C.de le.tenet idem quod Bar.
f ALEX.¶Dic.quod ratio eſt,quia legata,⁊c.Adde Bart.in l.
cetera.§.j.de legat.j.

LEX III.

1 ☞Regula Catoniana an habeat locum in hereditate, ⁊ fideicõ-
miſſo vniuerſali.nu.2.

Catoniana. Supra in l.j.Iuriſconſultus expo-
ſuit verba regule,quod ſi teſtamẽ-
ti facti tempoꝛe deceſſiſſet teſtatoꝛ legatum inutile foꝛet:
hic autem exponit iſta verba,id legatum ⁊ cet.Opp.⁊ videtur ꝙ
in inſtitutione heredis habeat locum regula,vt Inſtit.de here.
quali.⁊ dif.§.in extraneis.⁊ l.ſi alienum.§.j.de her.inſt.Sol.Qui
dam dicunt,quod non habeat locum in hereditatibus fideicom
miſſarijs,ſed in pure relictis ſic.Alij,quod in hereditate non ha
bet locum quo ad verba:ſed quo ad mentem ſic, in quibuſdam
caſibus.Hoc pꝛobatur ĩ.pꝛox.l.placet vbi excipit conditionales
inſtitutiones,ergo pertinet ad puras.Certe habemus gl.in l.qui
ſoluendo.⁊ l.poteſt quis.de here.inſti.que ſimpliciter dicunt, ꝙ
in hered.non habet locum:ſed gl.in l.quod in initio.de reg.iur.te
a net,quod[a] in l.qui ſoluendo.fit ſpeciale fauoꝛe libertatis. Ueritas
eſt,quod in hereditate non habet locum, ⁊ id quod dicitur in d.
§.in extraneis,quod requiruntur tria tempoꝛa, non eſt ex vigo-
re regule Catoniane,ſed aliarum conſtitutionum:qꝛ reg.Catonia
na tantum in legatis loquitur. Preterea, quod in inſtitutione
non habeat locum,apparet,qꝛ ſi teſtamẽtum deficit ratione per
ſone teſtantis,eſt idem in inſtitutione quod in legato, non tamen
per omnia,l.j.§.ſed ſi filius.ſ.de lega.iij. ⁊ ſic non eſt vigoꝛe reg.
Catoniane.l.in bello.§.codicilli.de capti.⁊ poſtli.reuer. Si vero
deficit inſtitutio ex perſona inſtituti,non habet locum reg.Ca-
toniana,⁊ tamen inſtitutio vitiatur,d.§.in extraneis.Et ſic mani
feſte concluditur,quod non ex vigoꝛe regule, ſed ex vigoꝛe illarũ
conſtitutionum.Alia vero membꝛa in quibus regu.Catoniana
habet locum in legatis,in inſtitutione adaptari non poſſunt, ſi
b bene inſpicias.¶Quero an[b] regula† Catoniana habeat locum
1 in fideicommiſſo vniuerſali Gl.quod non (qꝛ non cedit dies niſi
ab adita hereditate.)l.quidam ita.ĩ.ad Trebel.quam vide,⁊ ſi-
gna.Ego conſueui dicere contrarium,quod dies fideicommiſſi v-
niuerſalis cedat a tempoꝛe moꝛtis,vt plene dixi in l.cum filio fami
lias.ſ.de leg.j.ad fin.⁊ ſecundum meam opin.tunc haberet regu.
Catoniana locum.(Ad ſecundam partem opp. ⁊ declara vt dixi
ſupꝛa l.pꝛox.)Oppon.de l.ſi ſeruus.de acquire.heredi. Solue
vt ibi dicam.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Tenet ꝙ Bald.in l.in teſtamento.in ix.queſtio.C.de
mili.teſt.dicit ꝙ regula Catoniana nõ habet locũ in ſubſtitutio-
nibus que ſunt conditionales inſtitutiones. Iterum non habet
locum vbi eſt defectus conſilij, ſed alterius accidentis extranei.
b ALEX.¶Quero an.Utrum regu.Catoniana habeat locum in
fideicõmiſſo vniuerſali.Bar.hic tenet ꝙ ſic, contrariũ tenet in l.
vbi pure.ad Tre.ſed iſta pars ꝙ̃ hic tenet Bar.eſt verioꝛ,tenẽdo
ꝙ dies vniuerſalis fideicommiſſi cedat a die moꝛtis, vt conclu-
dit Bar.⁊ bene,in l.cum filiofamilias ad fin.de legat.j. ⁊ etiã cir-
ca j.col.dum refert Old.⁊ in hoc eũ ſequitur,⁊ iſtam tenet Imo.
ibi,⁊ in l.cogi.§.ſi pater.ĩ.ad Trebel.

LEX IIII.

Placet. (Lex iſta ſic legitur. Pꝛimo queritur,
an regula Catoniana habeat locum in le
gatis relictis,in quibus eſt inſtitutio conditionalis. ⁊
certe non,ſecundũ pꝛimã lecturã.) Oppo.ꝙ condictio
que eſt in inſtitutione,non impedit diem legati cedere a tempoꝛe
moꝛtis vt l.ſi dies.§.fi.quãdo di.leg.ce.Sol.debes intelligere hãc
lec.ſecundum caſum l.auia.quam gl.allegat,qꝛ ibi fuit pꝛo parte
inſtitutus ſub conditione,⁊ eidem legatum, vnde impedit diem
legati cedere,talis conditio: ⁊ hoc quando pꝛeceſſit inſtitutio ⁊
legatum ſequitur:alias ſecus l.filium.in pꝛin.⁊ ibi not.ĩ.quando
di.leg.ced.ſecus ſi conditio eſſet adiecta totali inſtitutioni, tunc
enim talis conditio non impediret quin reg.Catoniana haberet
locum vt dixi ſ.eo.l.j.(Secundo modo legitur pꝛout iacet. Sed
an in puris habeat locum,vidiſtis ſ.in l.pꝛoxi.)

LEX V.

1 ☞Teſtamentum patris in quo filius eſt pꝛeteritus ⁊ nepos
vel alij venientes ab inteſtato inſtituti, ſi filius pꝛeteritus moꝛ-
tuus eſt in vita patris confirmatur.
2 Regula Catoniana qualiter trahatur ad nouas leges: ⁊ ſtatu-
tum quod legatum factum foꝛenſi non valeat, ſi legatarius tem-
poꝛe teſtamenti erat foꝛenſis,poſtea ſit effectus ciuis.non obſtã-
te regula capiet legatum.
3 Regula Catoniana quare non pertinet ad nouas leges ⁊ noue
leges que dicantur quo ad regulam Catonianam.

Regula. Gl.legit hãc legem multis modis pꝛima
⁊ ſecunda lectu.ſunt plane.licet gl.repꝛe-
het,qꝛ non eſt veriſimile Iuriſconſultum de his legibus
cogitaſſe. Iſta repꝛehenſio non placet,qꝛ verum eſt quod Iuriſ-
conſultus non cogitauit de Theodoſio nominatim ⁊ ſpecialiter
ſed cogitauit de omni lege vniuerſaliter que fieri poſſet. Si-
in l.j ſ.de condit.ex lege.Tamen hec lec.pꝛima non placet alia-
tione.Nam regula Catoniana non pertinet ad nouas leges,
Inſti.de heredum quali.⁊ differ. §.in extraneis.⁊ l.ſi alienum.
in extraneis.de her.inſtitu. habentur leges noue, vnde ille le-
poſſunt pertinere ad iſtam,⁊ iſta ad illas vt l.non eſt nouum.
ſed ⁊ poſterioꝛes.ſ.de legi.Secunda lect.poteſt eſſe vera inſe-
telligendo quod filius legitimus non fuit pꝛeteritus: ſed fuit
ſtitutus in re certa tantum.Cum ergo inſtitutio filij natura-
a aliquo valuerit[a] moꝛtuo legitimo,accreſcit ſibi totum per ius
creſcendi non tamen eſt hoc,pꝛopter effectum regule Catoniane
qꝛ hic nihil facere poteſt.Tertio modo legitur,vt habes in gl.
1 ſic tenet hic gl.expꝛeſſe,ꝙ† filio iam nato pꝛeterito moꝛtuo
patris teſtamentum confirmetur. contrarium tenet gl.in l.
reditas.§.ij.ſ.de teſtamen.tute.⁊ l.ſi.§.pe.in ver. perfecta
inci.maxime.de do.⁊ videtur tex.Inſti.de exhe.li.in pꝛin.
iſtam gl.Sed pꝛo iſta gl.facit l.poſthumus. ver. idcirco
teſt.Unde poſſumus dicere hanc glo.veram,quando
eſt nepos,vel alij venientes ab inteſtato,vt d.l.poſthu-
gl.contrarie ſunt vere, quãdo eſſet inſtitutus extraneus.
hec lec.ſit vera,tamẽ nihil ad pꝛopoſitum qꝛ teſtamentum
confirmatur de iure pꝛetoꝛio.d.l.poſthumus.non ex eo quod re-
gula Catoniana ceſſet. Item licet pꝛedicta ſol.ſit vera,tamen
pꝛocedit quantum a d.l.ſi hereditas.§.qui filium.qꝛ ibi fuit in-
ſtitutus nepos.¶Quarto modo legitur vt habes in gl.que
nõ placet,qꝛ in ſucceſſione ab inteſtato inſpicitur qui eſt pꝛo-
mioꝛ,⁊ qui eſt capax tempoꝛe moꝛtis,vt Inſti.de her.que ab in-
teſt.defer.§.ita demum.Unde ſi mater tempoꝛe moꝛtis non eſſet ca-
pax poſtea non admitteretur,niſi poneres filium deceſſiſſe teſta-
tum,⁊ inſtituiſſe extraneum,⁊ extraneo deliberante,matrem fuiſ-
ſe effectam capacem,arg.l.fi.⁊ quod ibi no.de condi.in gl.que in-
pit,qꝛ quandiu,⁊c.⁊ Inſtit.de legiti.agna.ſucceſ.§.poꝛtmus.
Preterea,hec lec.non placet qꝛ ſenatuſconſulta nõ appellantur no-
ue leges ⁊ regula Catoniana pertinet ad ſenatuſconſultum.l.ce-
tera.§.j.ſ.de leg.j.¶Quinto legit gl.vt noue leges appellentur
noue voluntates,in quibus pꝛima confirmatur. Iſta lec.eſt vera
in ſe,tamen huic legi non congruit,qꝛ verum eſt quod legata de-
bentur vt ex nouo teſtamento confirmante, non vt pꝛimum
fuit inutile ⁊ ſic regula Catoniana hic non ceſſat.
¶Sexto legitur vt habetur in gl.Hec lec.in ſe vera,q2 regu-
la Catoniana nõ habet locũ quando legatum
2 legatarij tantũ. ¶Legitur ergo† ſeptimo modo
Que lec.licet in ſe ſit vera tamẽ non ex eo quod regula Catonia-
na ceſſet cum non habeat locum in inſtitutionibus,
Sed poſſumus ponere caſum vt dicamus quod regula Cato-
niana non pertinet ad nouas leges hec non eſt noua lex,ſed anti-
qua.Alio modo ſic vt ius nouum appelletur ius iniquum,
quod quiſq; iur.l.j.vt dicamus.non pertinet ad nouas leges.
leges iniquas.Uel aliter intelligo hãc legem pꝛout iacet.
exemplum per l.hac edictali.C.de ſecũ.nup. Nam teſtatoꝛ non po-
teſt relinquere vxoꝛi ſue pluſquam vni filio ex pꝛimo matrimo-
nio:pone ergo quod teſtatoꝛ reliquit tantum vxoꝛi ſue,quod non
poterat capere totum tempoꝛe teſtamẽti,ſed tempoꝛe moꝛtis ca-
b pax erat:certe capiet[b] totum. qꝛ regula Catoniana non pertinet
c ad nouas leges eodem modo[c] pone in ſtatuto quod dicit,ꝙ lega-
tum factum foꝛenſi non valet, legatarius erat foꝛenſis tempoꝛe
teſtamenti,poſtea effectus eſt ciuis:certe capiet non obſtante re-
gula Catoniana.Nec obſtat ſi dicis.Ulpianus non cogitauit de
his legibus, quia verũ eſt ſpecialiter,licet vniuerſaliter bene co-
gitauit.Appellemus ergo omnẽ legem nouam,que inducit impe-
dimentũ circa legatũ,que tamẽ lex ſit facta poſt regulã Catonia-
3 nam.¶Quero,† que fuit ratio huius legis. Foꝛte voluit dicere
ꝙ regula Catonia.fuit facta per verba pꝛeteriti tẽpoꝛis vel pꝛe-
teriti imperfecti,vnde nõ trahit ad futura,qꝛ dicit, ſi deceſſiſſet
inutile foꝛet.hoc non placet,quia lex ſemper loquitur.leg.pꝛo
ſupꝛa de condict.ex leg. ⁊ l.Arriani.C.de heredi. Quero
quod in regula Catoniana erant plura verba, ex quibus
nus hic colligit,quod regula illa non pertineat ad poſterio-
leges,alias pꝛioꝛes ad poſterioꝛes trahuntur.⁊ econtra.leg.
4 eſt nouum.⁊ l.ſed ⁊ poſterioꝛes.ſupꝛa de legi. ¶†Quero,quia
ignoꝛamus que ſint leges facte poſt regul.Catonian.quid in du-
bio pꝛeſumemus? Certe oẽs conſtitutiones que ſunt in Co.
vel Inſtitut.que continent aliquid noui iuris, appellabuntur
noue leges, cum fuerint facte poſt iſtam, ſed in legibus

tis in iſto libro, dicemus regulam Catonia. habere locum, niſi aliud appareat. l. cetera. ſ. de lega. primo.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ In aliquo valuerit. Vide Bal. in l. fi. ver. item dubitatur. C. vnde legi. ꝛ plene in l. eam quam. ſ. de fideic. ꝛ vide Barto. ſ. eo. in l. j.

b ALEX. ¶ Certe capiet. Et ſic habes hic quod ſtatutum equiparatur vltime voluntati, non contractui. vt etiã habet per Flo. in l. ciuitas. ſi cer. peta. ꝛ vide Bar. hic querentem in l. ij. ſ. de in diem addi. ꝛ in l. vſufr. in fi. j. de ſti. ſer. per Bal. de pac. Conſtan. ꝛ facit quod no. Bar. in l. quicquid adſtringende. per illũ text. ad fin. de ver. ob. ꝛ in l. conſtitutionibus ad munici. que faciunt contra. ſed Bar. hoc in terminis videtur voluiſſe in l. j. C. de his qui. vt indi. ꝛ expreſſe dixit Bal. ita declarans in tit. de pa. Cõſtan. in ver. criminalibus. cuius dictũ formaliter retulit in l. oẽs populi. de iuſt. ꝛ iu. ꝛ ibi dicit ꝙ magis accedit vltime volũtati, quã contractui. Hãc dubitationẽ formauit etiã Bar. ꝛ nõ decedit in leg. ſuus. §. fin. ſ. de heredi. inſt. ꝛ adde Bartol. in l. quoties. la ij. in lec. antiqua. C. de fideic. ꝛ in l. j. C. de ſacroſan. eccl. ꝛ ꝙ accedat magis ɔtui, tenet Bal. in l. ea demũ. C. de colla. vide tñ Bald. in dicta l. oẽs populi ad fi. Bal. in l. ꝛ ſi poſt tres. in lect. ſi quis cau. tenet ꝙ equiparet̃ vltime volũtati, ꝛ idẽ tenet Bart. ꝛ Imo. in l. non ſolum. §. morte. de ope. no. nunc. ꝛ iſta ſatis placẽt per not. in d. l. j. de his qui. vt indig. preterquã vbi agit̃ de interpretatione legis, vel ſtatuti qꝛ ĩ lege vel ſtatuto ſit ſtricta interpretatio. l. pſpexit. j. qui ꝛ a quibꝰ. ſicut in cõtractibus. d. l. quicqnid. ꝛ ibi Bar.

c AND. BAR. ¶ Eodem modo. Et vide Bal. in l. omnes populi. ad fin. de iuſti. ꝛ iure. vbi allegat iſtud dictum Barto. hic, ꝛ vide que remiſi ad Bar. in l. ſuus quoqꝫ. ff. de hered. inſtit. ꝛ vide que dixi in ca. Raynutius. de teſt.

TITVLVS VIII.

De iis que pro non ſcriptis habentur.

LEX I.

1 ☞ Inſtitutio ꝛ legatum quando eſt pro non ſcripto facto heredis, ſubſtitutio ꝛ fideicommiſſum remanet in ſuo robore.

2 Lex quando imponit penam, ſtatim annullat ꝛ infringit actum.

1 SI quis. Licet † inſtitutio ꝛ legatũ ſit pro non ſcripto facto heredis, ſubſtitutio tamen ꝛ fideicommiſſum remanet in ſuo robore, hoc dicit. Nota † tex. ibi, nã ſenatus, ex quo
2 habes ꝙ ſi lex imponit penam, ſtatim annullat, ꝛ infringit actũ: ꝛ iſtud membrũ omiſit Dyn. in c. qũe contra ius. de reg. iur. lib. vj. licet in cõtrariũ videat̃ caſus. ſ. de diuor. l. fin. ꝙ examinani in l. pretor. §. j. de oper. nou. nuntia. ¶ Op. ꝛ videtur quod hec inſtitutio. qua ex parte, ꝛc. valeat. l. hoc articulo. de her. inſti. Solu. Intellige, recitauerit in tabulis, quas faciet in futurum, ꝛ ſic verbũ, recitauerit. intellige in futurũ; vt dixi in. d. l. hoc articulo. Vltimo nota hãc legẽ ad id quod dicetur. j. eo. l. fi. ¶ Sequit̃ l. que in teſtamento. in qua nihil eſt.

LEX III.

1 ☞ Legatum factum penitus incapaci non queritur fiſco. Capax quilibet eſt legati alimentorum.

2 Fratres minores ſi inſtituantur heredes. hereditas eſt pro non ſcripta, ꝛ remanet apud heredes ab inteſtato.

3 Legatum factum damnato ad mortem, vel ad perpetuos carceres, eſt pro non ſcripto, niſi fiat pro alimentis.

a SI in metallum. [a] Quod relinquitur † penitus incapaci, non queritur fiſco. Item quilibet eſt capax legati alimentorum, hoc dicit. ¶ Op. id, quod aufertur ab indigno applicatur fiſco. vt j. ti. j. per totum. ꝛ l. Papinianus. §. meminiſſe. de inof. teſta. Solu. aliud eſt quem eſſe incapacem, aliud quem eſſe indignum, vt pro
b batur hic[b]. Et per hoc † conſului, quod ſi fratres minores inſti
2 tuantur heredes, hereditas eſt pro non ſcripta, ꝛ remanet apud heredes ab inteſtato, qꝛ c. exiui. de ver. ſig. in cle. dicit quod totaliter ſint omnis hereditatis incapaces. ¶ Op. inſtit. de legat. §. ex contrario. Glo. ſoluit, ꝛ non bene. Tu dic, quod ibi caſus ſuperueniens tendit ad eundem effectum cum ipſo legato: hic ad alium effectum. de quo per Dyn. in cap. factum legitime. de regu. iur. lib. vj. vt dixi in l. pluribus. §. ꝛ ſi placeat. de verb. obl. ¶ Vlti
3 mo nota hanc legem. Scitis enim † ꝙ damnatus ad mortẽ ſit ſeruus pene, ꝛ l. quod ad ſtatum. ꝛ l. qui vltimo. de pen. ꝛ l. eius qui. §. fina. de teſta. ꝛ ſic omnia legata ſibi facta irritantur, ꝛ ſunt pro non ſcriptis, vt hic: quod tene menti. Idem ſi aliquis eſt damnatus ad perpetuum carcerem. Nam quicquid eſſet ei relictum, eſ
c ſet pro non ſcripto, niſi in cauſa alimentorum[c], vt hic, ꝛ l. ſeruos ad cuſtodiam. de alimen. ꝛ ciba. lega.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Si in metallum. Et ad hoc vide Bal. ꝛ Ioan. eleganter in l. j. ſ. de teſt.

b ALEX. ¶ Vt probatur hic. Per Bal. in auth. ingreſſi. C. de ſacr. ſan. ecleſi.

c ALEX. ¶ Cauſa alimentorum. Et id quod dicitur quod datur actio incapaci quo ad alimenta intantum eſt verum quod etiam datur actio iniuriarum propter denegata alimenta. Text. eſt in l. ſi vitium. j. de re iud. quam Imo. dicit ibi eſſe ſing. ad ampliationem huius legis.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Vide circa hoc Aret. in c. qualiter. ij. §. fi. de accuſat.

LEX V.

1 ☞ Legatum ſi ſit coram duobus teſtibus Titio, ꝛ grauatur quod reſtituat pio loco, legatum remanet penes heredem cum onere ſuo.

2 Quod aufertur in penam alicuius, nunquam tranſit cum onere, pene nomine.

QVod quis. Op. C. de cad. tollen. §. in primo. vbi pro non ſcripta remanet ſine onere. Sol. ſecundum Dyn. ꝛ omnes, hoc eſt verũ quando culpa legatarij eſt pro non ſcripto. vbi vero eſt pro non ſcripto, propter defectum ſubſtantie perſone, qꝛ perſona non ſuberat, dico quod ille §. ſtat in terminis ſuis, qꝛ habet locum, quando eſt pro non ſcripto, qꝛ perſona legatarij deficiebat, vt ibi: ſecus ſi ex alia cauſa. vt qꝛ ſibi adſcripſit in teſtamento, vt hic: vel qꝛ prima voluntas fuit captatoria. Nã ex his caſibus remanet cũ one
1 re, vt hic, ꝛ ſ. eo. l. j. in fin. ¶ Deinde † aduertite: ſcitis. ꝙ legata ad pias cauſas valent cũ duobus teſtibus, c. relatum. extra de teſta. ſed quantum ad alia ſtatur iuri noſtro, qꝛ requiruntur vij. vel v. Modo teſtator legauit vni coram duobus teſtibus: ꝛ cum grauauit de reſtituendo eccleſie, vel pauperibus. Certe iſtud legatũ eſt pro non ſcripto, ſed remanet apud heredem cũ onere ſuo, caſus eſt hic: que eſt optima limitatio ad l. j. §. in primo. C. de cad.
2 tollen. Item illud, quod † aufertur in penam alicuius, nunquam tranſit cum onere, l. recuſare. §. ſi fiſco. ad Trebel.

TITVLVS IX.

De his quibus vt indignis, &c.

LEX I.

1 ☞ Legatum ꝛ perdit, ꝛ applicatur fiſco, qui poſt mortẽ defuncti cauſam ingratitudinis committit.

2 Offenſa dicitur etiam illud, quod penam non meretur, per qđ ex ea iuſte ad iracundiam quis prouocatur.

3 Mortuus poteſt offendi.
Legatarius concumbens cum vxore defuncti poſt mortem, eſt indignus legato, ꝛ applicatur fiſco.

4 Legatum quando dicatur reuocatum ob iniuriam ignoranter commiſſam.

5 Teſtis vt inimicus repellitur, etiam ſi offenſa ĩgnorãter eſt facta.

1 DIui. † Qui poſt mortem defuncti ingratitudinis cauſam committit, perdit legatũ. h. d. ¶ Op. ꝙ non auferatur ab eo tanquã ab indigno, ſꝫ debeat remanere penes heredẽ, vt ſ. de adi. leg. l. iij. §. fi. Sol. ibi qñ cauſa ingratitudinis cõmittitur viuo teſtatore, vnde defunctus videt̃ id reuocare: hic poſt mortem fuit ingratus: vnde applicatur fiſco. ¶ Itẽ opp. ex eodem facto quis non debet conſequi penã ꝛ premium. Solue vt in glo. ꝛ vltima ſol. eſt vera. De quo per Dy. in l. decreto. de ſuſpec. tu. ꝛ c. qđ ob gratiam. de re. iu. li. vj. Ex hac lege
2 † ſingulariter [a] nota, qđ illud, qđ non meretur penam, dicitur of
a fenſa, vt hic. Sufficit enim ꝙ iuſte ad iracundiam animum prouoces: vt puta, qꝛ hoc facere potes licite, licet non honeſte. vt hic vi
b des: ꝛ ſic l. teſtamẽto. ſ. de ma. teſt. que dicit, qđ offenſa eſt[b] quicqd meretur penam, dicit verum: tamen non excludit qđ offenſa non poſſit eſſe, licet quis penam, non mereatur. Dixi in l. licitatio. §. ꝙ
3 illicite. de publica. ¶ Vlterius † nota, [c] qđ mortuus poteſt offen
c di, adeo quod quis priuatur relicto. Et per hoc potes dicere veram eſſe gl. l. ſororem. in fi. C. eo. quod ille, qui concubuit cum vxore defuncti poſt mortẽ eius, indignus eſt legato: ꝛ ſic applicatur
* fiſco. Ratio, qꝛ ſi viuo defuncto * hoc feciſſet, ipſum ad iracundiã
d prouocaſſet: ergo idem poſt mortem. ¶ Quero quid [d] in ignoran
4 te, † quia commiſit aliquam culpam contra ignorantem, ꝛ ſi ille ſciuiſſet, eſſet cõtracta inimicitia, quid iuris. an reuocetur legatum? Certe ſi hoc eſt in mortuo, multo fortius hoc eſt in ignorãte, ſed tũc non auferet̃ tanquã ab indigno: ſed videtur reuocatum legatũ tanquam ſi teſtator ſciuiſſet. Gl. eſt in l. fideicõmiſſum. C. de fidei. Ratio eſt, qꝛ legatum ibi non erat adhuc legatario queſitum, nec